

Türkiye'de...

Birikim 48/33

Abdi İpekçi'den Sonra Durum

Kabul etmek gerekir ki, Türkiye toplumunun yaşadığı şu tarihi ortamda «bunalım»ı burjuva demokratik düzenin «barışçı» platformlarında çözmeye çalışan güçlere açık bir meydan okuma, bir savaş ilanı anlamına gelecek bir cinayet için Abdi İpekçi'den daha uygun bir hedef bulmak zordu. Abdi İpekçi, burjuva demokratik düzenin siyasal-ekonomik güç ve kuruluşları arasındaki «denge»nin, «itidal»in, «uzlaşma»nın akla gelen ilk temsilcisiydi. Son yıllarda belirgin bir CHP taraftarı çizgisi izlemesine karşın, bunu kendi öznel eğiliminin bir gereği olarak değil, Türkiye toplumunun yaşadığı ortamın bir gereği olarak seçtiği izlenimini verebilmişti. Varolan durumda «denge»nin, «uzlaşma»nın CHP iktidarı, programı içinde kurulabileceği, burjuva demokratik düzenin devamı için «sağduyu»lu yolun bu olduğunu savunan yazıları nedeniyle, örneğin AP tarafından bile bir «partizan» muamelesi görmemiş, «denge» temsilcisi kişiliği kabul edilmiştir. Hangisi iktidarda olursa olsun burjuva «demokratik düzen»in devamı için CHP ile AP arasında «düzen»in temel kuralları ekseninde bir işbirliğinin, bir yakınlaşmanın varolmasından yana olan çeşitli çevrelerin neredeyse resmi kişilik kazanmış «sözcüsü» idi Abdi İpekçi. Onun «Durum» makalelerini okuyanlar, Türkiye'deki yüksek sanayi ve finans burjuvazisinin, Türk-İş'in, devletin sivil ve asker yüksek bürokrasisinin, bir başka deyişle «burjuva demokratik düzen»in başlıca kurumlarına, en elit çevrelerine egemen «sağduyu»lu talebin ne olduğunu, rejimin bu «temel direkleri»nin eğilimini öğrenmiş olurlardı.

Bu yüzdendir ki, öldürülüşü, rejimin temel direklerine, odağın yapılmış bir saldırı olarak değerlendirildi. Cinayetin, Kahramanmaraş gibi yüzleri aşkın ölüye mal olan bir olayla bile kıyaslanmayacak tepkilere, yankılara yol açması, CHP ile AP arasında karşılıklı yakınlaşma girişimlerinde duyulur bir hızlanmaya neden olması bu yüzdendir.

Abdi İpekçi'nin öldürülüşü, yalnızca burjuva demokratik düzenin kendisine, bu düzen içinde mümkün tüm olağan yönetim alternatiflerini temsil eden siyasal güçlere yönelik bir «meydan okuma» değildir. Olayın bir ayı aşkın bir sıkıyönetim uygulaması içinde meydana gelişi, burjuva demokratik «düzen»i korumak için kendine başvurulmuş olup, geniş yığınlarca «düzenin son çaresi» olarak algılanan orduya da yöneliktir bu «meydan okuma». Türkiye toplumunun yaşadığı «geçiş bunalı-

mını»nın onun en belirgin dışa vurumu olan siyasal çatışmalarda, yaygın deyimle «anarşik olaylarda» izleyen geniş yığınlar; büyük yankılar yaratan bu cinayet olayı ile birlikte, artık sıkıyönetimin, ordunun bile aciz kalıp kalmadığı sorusunu düşünmeye başlayacaklardır.

Gayet açıktır ki; cüretkâr ve yoğun sembolik anlamı olan bu cinayeti işleyenler, «geçiş bunalımı»nın ağır ekonomik, siyasal, kültürel kaosundan kurtulmak isteyen, bir çözüm arayan Türkiye toplumuna, bu çözümü burjuva demokratik düzen içinde, onun sert önlemlerle —sıkıyönetimler— de takviye edilmiş «barışçı» platformlarında *aramaması* gerektiğini ilan etmişlerdir. 1 Şubat akşamı Abdi İpekçi'yi öldürenlerin tüm topluma yaptıkları çağrı budur ve bu çağrı burjuva demokratik «düzen»in siyasal güçlerine yapılmış bir «meydan okuma»dır.

Burjuva demokratik düzen platformunun kendisine, onun siyasal güçlerine yönelik bu «meydan okuma», bu savaş ilanı kim tarafından yapılacaktır?

Bu soruların cevabı, *Birikim*'in 46-47 nci sayılarında —ve ayrıca bir broşür halinde— yayımlanan «Maraş'dan sonra?» adlı yazıda yapılan analizde olabildiğince berrak biçimde verilmiştir.

Bu analizde, Türkiye toplumunun yaşadığı «geçiş bunalımı»nın Maraş olaylarından sonra artık tamamen olgunlaştığı, «çözüm aşaması»na vardığı gösterilmiş ve bu «aşama»nın iki evreyi içereceği belirtilmiştir. Buna göre ilk evrede bunalımın hangi platformda çözümleneceğini tayin edecek mücadele verilecekti. Bunalımın burjuva demokratik düzenin «barışçı» platformlarında mı, yoksa faşist hareketin kararlılıkla istediği içsavaşa dönük platformlarda mı çözüleceği sorusu cevabını bulacaktı «ilk evrede». İkinci evre, bundan sonra başlayacak ve çözüme aday güçler, bu artık belirlenmiş platforma özgü araç ve yöntemlerle iktidar gücünü ele geçirmeye çalışacaklardır.

A. İpekçi'nin 1 Şubat akşamı öldürülmesi olayı, bu analiz içinde değerlendirildiğinde anlamını bulur ve şüphesiz katilin kim olduğu sorusu da cevaplandırılır.

Katil, faşist harekettir. Ve bu cinayeti işlemekle o, «çözüm aşaması»nın ilk evresine ilişkin mücadeleyi fiilen resmen başlatmış olmaktadır.

Ancak faşist hareket bu «iddia»yı şiddetle yadsıyacaktır. Bize daha A. İpekçi öldürülmeden önce Türkiye'nin «çıkış yolu»nu bulması için özel-

likle «iki mesele»nin çok önemli olduğunu vurgulayan bir propaganda yürütmek için canlarını dişlerine taktıklarını söyleyeceklerdir. Biri «ordunun yıpranmaması», öteki ise «demokratik mekanizma üzerinde ümitlerin canlanması» amacıyla seçime yönelik yeni bir hükümetin kurulması olan bu iki mesele üzerine ne denli uğraştıklarını kanıtlayacaklardır. Ayrıca A. İpekçi'nin öldürülmesi dolayısıyla Bay Türkeş'in söylediklerini ve ülkücü yayınların yazdıklarını göstereceklerdir.

Eğer Bay Türkeş'in sözlerine bakılırsa «nefretle karşılaşma»lardır bu cinayeti. Bay Türkeş'e göre bu cinayet «zihniyetleri çarpık ve ruhları kararmış kimselerin» eseridir. «Menfur, alçakça bir suikasttır». «Şiddetle lanetlemektedir» bu olayı. Diğer «ülküci kuruluşlar»ın sözleri de aynı doğrultudadır. Hareketin resmi gazetesi *Hergün*, olaya iki tam sayfasını ayırarak olayı «İpekçi'ye kurşun sıkın eller kırulsın» manşetiyle vermiş ve cinayet ile «MHP ve ülkücülere yapılan ve sonu ölümlü sonuçlanan saldırılar» arasında bağ olduğunu ilan etmeyi ihmal etmemiştir. Ayrıca gazetenin bir yazarı da A. İpekçi'nin «Ülkü Ocağı ve MHP yöneticileri ile sık sık sohbet ettiği» temasını işleyerek «ülküci dostu» bir A. İpekçi çizmektedir.

Bunlar doğru mudur? Gerçekten faşist hareketin olayla ilgisi yok mudur? Bu nefret cümlelerine, bu aşırı üzüntü gösterilerine inanmalı mıdır? Tarihin örneklerini pek bol verdiği yalanla yürütülen faşist manevralardan biri mi çevrilmektedir şimdi de? Aktığı söylenen gözyaşları, timsahın kurbanları için döktüğü gözyaşları mıdır?

Bunu anlamak için K. Maraş olayı ve sıkıyönetimin ilanının ertesinden 1 Şubat'a kadarki olayları kısaca gözden geçireceğiz.

***

«Maraş'tan sonra?» adlı yazıda, faşist hareketin K. Maraş olayları ertesinde ve sıkıyönetim koşullarında nasıl bir yol izleyeceği konusunda söylenenleri hatırlatarak olayların gelişimini izleyeceğiz.

K. Maraş katliamının beklenmedik çapta oluşu ve faşist vahşetin iğrenç görünümüleri; MHP'nin sıkıyönetimi ilan ettirmekle sağladığı siyasal «başarı»yı daha ileri götürebilmesini önemli ölçüde engellemiştir. Sıkıyönetimden askeri darbeye varmayı planlayan ve K. Maraş olayına bunun için başvuran faşist hareketin bu taktiği yukarıda anılan nedenlerden dolayı sekteye uğramış sayılmalıdır.

Sıkıyönetimi bir askeri darbeye doğru yönlendirmek yolu, faşist hareketin içsavaşa dönük stratejisini uygulayabilmek için kullanacağı araçlardan biri idi. Faşist hareket, önceleri büyük ağırlık verdiği bu «yöntem»in K. Maraş olayı ertesindeki koşullarda önemli ölçüde uygulanamaz hale geldiğini görmekle birlikte hemen de terketmedi.

K. Maraş olayı nedeniyle orduda da etkisini gösteren faşistaleyhtarı izlenimleri, havayı dağıtabilmek için bir yandan parti ve öteki «ülküci kuruluş» yayınlarıyla ordu pohpohlanırken, öte yan-

dan bir seri jestlere girişilmiş, örneğin sıkıyönetimin ilan edildiği illerdeki ÜGD şubeleri faaliyetlerini durdurduklarını ilan etmişlerdir.

Sıkıyönetimin 13 ilden daha fazlasında ilan edilmesi gerektiği yolundaki beyanlar da bu «orduya yaranma» gayretlerine dahil edilmelidir. MHP bununla orduya çok daha geniş bir alanda «yetki ve sorumluluk» tanıyarak onu onore ediyor; aynı zamanda kendi «ileri ve derin görüşlülüğünü» de anlatmaya çalışıyordu. Çünkü sıkıyönetimin ilan edilmesinin hemen akabinde, MHP'nin saydığı illerde ölüm ve yaralama olayları birdenbire yoğunlaşınca MHP ve Türkeş'in haklı olduğu sanılabilir. Ancak hayli acemice bir usuldü bu. Sayılan illerde uzun süredir «olay» çıkmıyordu. Dolayısıyla buraların birdenbire «olaylı» hale gelmesiyle MHP arasındaki bağ kolayca kurulabilmektedir.

Yine orduyu onore etmek, onun saygınlığını düşündürüleni yaratmak için «eşgüdüm» tartışmasına girildi. Gerek bu konuda, gerekse sıkıyönetim mahkemelerine yapılan atamalar konusunda MHP'nin başlattığı polemikler açık başarısızlıklarla sonuçlandı. Herhalde buna kızdığından olacak, partinin yarı-resmî yayın organı *Hergün*'de «Eşgüdüm Paşaları» adlı bir yazı yayımlayan tanınmış faşist yazar N. Hacreminoğlu, yazısının adından da anlaşılacağı üzere ordu komuta kadrosunu eleştirince gazetenin yazı işleri müdürü ile birlikte tutuklandı sıkıyönetim tarafından.

Yaklaşık Ocak ayı ortalarında MHP, orduyu, sıkıyönetimden bir askeri darbeye doğru yönlendirmekten caymış, bu yolu terk etmiş olmalıdır. Çünkü ayın ortalarından itibaren gerek ülkücü yayınlarda ve gerekse «ülküci kuruluşlar»ın «teşkilat»larına gönderdikleri genelgelerde daha değişik bir havaya girildiği gözlenmektedir.

Yukarıda anılan girişimler sıkıyönetimin faşistlere karşı tavrında belirgin bir sertleşmeye yol açmadı. Polisin bir kısım aranan faşisti yakalaması, sorgulaması aynı tempoda devam ediyordu. Bu arada bazı faşist cinayetlerin sıkıyönetim mahkemelerinde duruşmalarına başlanmıştı.

«Maraş'dan sonra?» adlı yazıda böyle bir durum öngörülmüş ve bu durumda faşist hareketin tutumunun nasıl olabileceği üzerine şunlar söylenmişti:

«Sıkıyönetimin faşist teröre bulaşmış kesimleri de içermek zorunda olan uygulamaları, 'hareket'in saflarında gedikler açmadan önce faşist hareket, eğer 'askeri darbe' imkânının tümden yitmesine karar verirse, bu kez sıkıyönetimi de karşısına almayı hesaplamış bir seri eylemlere girişebilecektir.

Bu eylemlerin sıkıyönetimi, onun kadrolarını hedef alması gerekmez. Sıkıyönetim sorumlularının önlemekte aciz kaldıkları eylemler düzenleyerek, kamuoyunda 'sıkıyönetimin de çaresiz kaldığı' yargısını yerleştirmek yeter. Solcuların yaptığı izlenimini verecek bombalamalar, kişilere yönelik sistemli cinayet ve terör eylemlerini de programına dahil eden bir faşist kampanya, kendi doğal hedeflerini de vurmaya ihmal etmeyerek

bu yargının doğduğu ortamı hazırlayabilir. Geniş topluluklarda düzenin son umudu ordunun da başarısız kaldığı kanısı yaygınlaşır. Dolayısıyla genel bir otorite bunalımını doğurmaya yönelik bu kampanya amacına varır, geniş yığınlar varolan kurum ve kuruluşların tümünden umut kestikleri bir kaos itilirse; faşist hareket, organize gücüyle 'sağ cephe'yi toparlayabildiği gibi, 'düzen isteyen' ve bunun için faşizme bile 'ehveni şer' diyebilecek peyce bir 'sessiz çoğunluğun' bile onayını bekleyebilir» (*Birikim* 46/47, s. 43; *Maraş'dan Sonra?* broşürü, s. 27-28).

Faşist hareket de bu yolu seçmiştir.

Ocak ayı ortalarından itibaren faşist hareketin yayınları izlenir ve hissedilir biçimde artan faşist cinayetleri yapılış biçimi ve seçilen hedefler incelenirse açıkça görülür bu. A. İpekçi'nin öldürülmesi bunun sonucudur. Amaç, az önce de belirtildiği üzere bir «otorite bunalımı» ortamı yaratmaktır.

Sıkıyönetimin, ordunun da aciz kaldığı kanısıyla birlikte yaygınlaşacak bir «otorite bunalımı»nın, burjuva demokratik düzenin iflasi demek olduğu, bu anlama geldiği açıktır.

Şüphesiz faşist hareket, bir «otorite bunalımı» yaratmaya yönelmekte, kendisi ile burjuva demokratik düzen arasındaki bağı, bu düzenin siyasal güçleri ile kurmuş olduğu ittifak ilişkilerini de koparmış olmakta, bunun da ötesinde «düzen»in kendisini ve onun güçlerini karşısına almış olmaktadır.

Faşist hareketin az önce verilen alıntıda formüle edilen yolu, yani bir «otorite bunalımı» yaratma yolunu nasıl uygulamaya koyduğunu göreceğiz. Geçerken belirtelim ki, faşist hareket için ne «otorite bunalımı» ortamı yaratmak başlıbaşına bir hedeftir ve ne de o, böyle bir ortamda iktidarın kendisine verileceğini beklemektedir. O bilmektedir ki, böyle bir ortamda, bu kaosta iktidar olma yolu kesinlikle bir içsavaştan geçecektir.

Bir «otorite bunalımı»nın doğması için Türkiye'nin bu durumunda başlıca şu iki koşul gerçekleşmelidir:

a) Burjuva demokratik düzen ve onun başlıca siyasal güçleri yıpranmış olmalı, bunlardan «umut kesilmiş» olmalı ve gerek düzenin işleyişi ve gerekse siyasal güçlerin acizlik içinde olduğu kanısı yaygınlaşmış olmalıdır.

b) Bu durumda bir yönetim veya rejim alternatifi olarak ortaya çıkabilecek olan ordu da yıpranmış olmalıdır.

«Demokratik düzen»in başlıca iki büyük partisi —AP ve CHP— henüz yukarıdaki gibi tam bir yıpranmışlık durumunda değilse de, toplumun geniş yığınlarının, bu partilere oy verenlerin bile onlara ortalama bir umut dahi bağlamadıkları ortadadır.

Ordu için de benzer bir değerlendirme yapılabılır.

O halde 1979 Ocak ortalarında şu söylenebilir ki, Türkiye'de varolan «demokratik düzen», onun

kurumları ve siyasal güçleri —ordu dahil— henüz «otorite»lerini tamamen yitirmiş değildir. Geçiş bunalımının karmaşık sorunlarının yarattığı rahatsızlıkları, siyasal çatışmalar ile yaşayan ve yerleşik ideoloji kalıpları içinde neden-sonuç ilişkisini tersine çevirerek, «siyasal çatışmalar»ı rahatsızlıkların, sorunların nedeni gibi kavramaya eğilimli olan geniş toplum kesimleri, sıkıyönetimin bu nedeni ortadan kaldırılabileceğine geniş ölçüde inanmaktadırlar. «Demokrasi»den bıkmak, yüzgeri etmek güçlü bir eğilim değildir.

Faşist hareketin «otorite bunalımı» ortamı oluşturma kararı bu koşullarda verilmiştir.

Elbette ki, bu karar, bu tavır açıkça belirtilmeyecektir. Tüm faşist hareketlerin ortak taktik ilkesi bellidir. Faşist hareketler belli bir amaç için eğer gizliden gizliye eylem hazırlıkları yapıyorlarsa veya bu amaç için yürütülmekte olan eylemler gizli, özel gruplar eliyle yürütülüyorsa; hareketin resmî sözcüleri ve yayınları tamamen bu amacı vadsir biçimde konuşurlar; hattâ sözlerine bakılacak olursa onlar böyle bir amacı gerçekleştirmeğe çalışanların karşısındadırlar.

Faşist hareketlerin bilinen «teşkilat» anlayışı içinde bu ikili oyun kolayca oynanır. Genel «teşkilat»ın bir bölümü, belli eylemleri yürütürken, öteki kısmı sözleriyle bu eylemleri kınar. Faşist hareketlerin tarihinde istendiği kadar örnek vardır bu biçimde ve Türkiye'deki faşist hareketi bir parça izleyen herkes bilir ki, o da bu konuda ağababaları kadar zengin ve «yeteneklidir».

Bu ön hatırlatmaların ışığında faşist hareketin somut politikalarının nasıl olacağı bellidir.

Faşist hareket tüm legal faaliyetleri ile, sözcükleri ve yayın organlarının ağzından en gösterişli biçimde ilan edecektir ki, kendisi «ordunun yıpranmaması»nı yürekte istemektedir ve ayrıca müthiş bir «demokrasi aşığı» olup, olanca gücüyle «demokratik mekanizma üzerinde ümitlerin canlanması»na çalışmaktadır. Bunun için «erken seçim», «seçim hükümeti» gibi gayet demokratik çareler istemektedir.

Hergün gazetesinin 23 Ocak sayısındaki yazısına «Fırtına Yaklaşıyor» adını koyan Taha Akyol adlı yazar, «Nereden bakarsanız bakın öyle görünüyor ki, 1979, Türkiye için bir 'kader yılı' olacaktır» diyor ve bu ortamda «çıkış yolu» bulmak için iki meselenin çok önemli olduğunu vurguluyordu. Bu çok önemli iki meseleden «biri ordunun yıpranmaması, öteki demokratik mekanizma üzerinde ümitlerin canlanması amacıyla seçime yönelik yeni bir hükümet kurulması»dır diyordu.

Bu sözlerden çıkan sonuç, eylemin tam bunun aksini amaçlayacak biçimde düzenleneceğidir. Nitekim bu sözlerin yazıldığı tarihten pek az sonra, 1 Şubat günü akşamı gerçekleştirilen A. İpekçi'nin öldürülmesi eylemi, tam da bu, çok önemli «iki mesele»nin gözetildiği göstermektedir. Taha Akyol'u anımsarsak, «fırtına kopmuştur». Yazımın başında belirtildiği üzere A. İpekçi'nin öldürülmesi hem «orduyu yıpratmış» hem de «demok-

ratik mekanizma üzerindeki ümitleri söndürme» konusunda gayet etkili olmuştur.

O halde A. İpekçi'nin öldürülmesiyle başlayan önümüzdeki dönemde, faşist hareketin tüm legal kuruluşları, sözcükleri ve yayın organları, müzmin bir «demokrasi aşığı» pozunda, «demokrasi»ye en gösterişli methiyeler düzerlerken; öte yanda «demokrasi»nin «sinir merkezlerine», seçilmiş kişilere yönelik sistemli cinayet ve tahrip eylemleri sürdürülecek demektir. Bu eylemler, son derece dar, özel bir faşist militan örgüt tarafından düzenlenip gerçekleştirilecektir. Genç ülkücü kadrolara «disiplinli» olmaları ve benzer eylemlere kendi başarılarına girişmemeleri sıkı sıkıya tembih edilecektir. Nitekim ÜGD Merkezi ve MHP Gençlik Kolları tarafından «teşkilat»a yayımlanan genelgelerde (23-24 Ocak tarihli *Hergün*) bu konu önemle tartışılmıştır.

Faşist hareketin merkezine bağlı, özel seçilmiş gizli bir faşist örgüt zaten vardı. Bugüne kadarki faşist terör eylemlerinin incelenmesi, profesyonel nitelikte bu cinayet örgütünün öteden beri faaliyette bulunduğunu gösterir. Çok sayıda ölü ve yaralıya malolacağı peşinen hesaplanmış olaylarda kullanılan bombaları hazırlayıp yerleştirenler, Doğan Öz, B. Cömert, B. Karafakioğlu ve en son A. İpekçi cinayetlerini yapan ekipler, bu varlığı kesin denilebilecek gizli, özel faşist terör grubuna dahil olmalı. Faşist hareketlerin adeta alamet-i farikasıdır bu tür örgütler. İtalyan faşizminin geniş Kara Gömlekliler —Faşolar— içinden seçilmiş «Principi»leri, Almanya'da geniş SA'nın içinden özel olarak devşirilen SS'ler gibi. Türkiye faşist hareketinde de benzer bir örgütün olmasından doğal bir şey yoktur.

Bu örgüt eliyle düzenlenecek eylemlerin yalnızca siyasal hedeflere yönelik olmayacağını tahmin edebiliriz. Gündelik hayatı ilgilendiren her alan, bu tür eylemlerin konusu olabilecektir. Ulaştırma, haberleşme araç ve şebekelerini tahrip etmeye veya işleyişlerini sekteye uğratmaya yönelik bombalamalar, vb. eylemler ile insanları öldürmekten çok, o insanlarda —toplumda— tedirginliği artırmak amaçlanacaktır. «Düzen»in kurumlarının giderek yıpranması, aciz konuma düşürülmesi ve topluca otoritelerini yitirmeleri sonucunda faşist hareket, ilk etapta varmak istediği «otorite bunalımı» ortamına, bu hedefe erişmiş olacaktır.

Faşist hareketin çözüm aşamasının ilk evresi, ilk etabı sonunda gerçekleştirmek istediği durum budur. O, «geçiş bunalımı»nı çözmeye aday siyasal güçlerin, bu ortamda, bu platformda iktidar için karşı karşıya gelmelerine çalışacaktır. Bu platformun bir «otorite bunalımı» ortamı olduğu, bir başka deyişle, «demokratik düzen»in sistemli eylemlerle felç edilmesi, acze düşürülmesi ortamı olduğu daha önce belirtilmişti. Ve yine belirtilmişti ki; eğer böyle bir ortam oluşturulabilirse, yalnızca «demokratik düzen»in kendisi değil, onun başlıca siyasal güçleri olan AP, CHP ve MSP de felç edilmiş olacak, bir güç olmaktan hayli uzak olacaklardır.

Faşist hareket, A. İpekçi'nin öldürülmesi ile resmen başlattığı «ilk evre» mücadelesinin sonunda bu noktaya varmayı ummaktadır. Eğer bu ilk amacına varırsa, çözüm aşamasının ilk evresi, bir «otorite bunalımı» platformunun oluşması ile sonuçlanırsa, «ikinci evre»ye böyle girilirse, faşist hareket gayet iyi bilmektedir ki, böyle bir platformda düzen partileri ve onlarla birlikte «ypratılmış ordu», kendisine karşı sözü edilir bir rakip bile olamayacaklardır. Böyle bir ortamda faşist hareketin karşısına çıkabilecek tek ciddi güç, sosyalistlerce yönlendirilmesi mümkün bir direnme cephesidir. Sosyalist hareketin haldeki durumu gözönüne getirildiğinde böyle bir gücün oluşturulması hayli zor gibi görünmektedir. «Maraş'dan Sonra?» adlı yazıda, böyle bir cephenin, sosyalistlerin yönlendiriciliğinde oluşturulabilmesinin, *bu nitelikte* olabilmesinin başlıca örgütsel —ideolojik gereklerini, buna ilişkin perspektifi —sosyalist demokrasi perspektifi—, genel hatlarıyla anlatmıştık. Burada yeniden aynı konuya girmeyeceğiz. Fakat şu açıktır ki, faşist hareket böyle bir cephe oluşturulmuş olsun veya olmasın, böyle bir cephenin ögesi olabilecek alanları «temizlemek» isteyecektir. Ve ayrıca şu da son derece doğal bir gelişme sayılmalıdır ki, faşist hareketin varolan «demokratik düzen»e karşı sistemli eylemleri yaygınlaşır; «düzen» bu girişimler karşısında kendini savunamaz hale gelir ve böylece «otorite bunalımı» dediğimiz ortam oluşmaya başlarsa; yukarıda sayılan ve ortak özellikleri anti-faşizm olan öğeler kendiliğinden bir savunma çabasına girişebileceklerdir. Bunlar, niteliğini deneyleriyle bildikleri faşist harekete başeğmeyecekler, sessiz kalmayacaklardır.

Dolayısıyla şu görülmektedir ki, «otorite bunalımı»nın oluşmasından sonra süreç, şu veya bu çapta da olsa bir içsavaşı içerecektir. Bunun faşist hareketin ani ve sistemli bir kıyım hareketi —Endonezya örneği— biçiminde gerçekleşebileceği ihtimali de vardır.

Bu arada dikkate alınmalıdır ki, faşist hareketin resmen başlattığı bu «ilk evre»de onun eylemlerinin büyük bölümü, bir «otorite bunalımı»nı yaratmaya yönelik olacak ise de, bu başka tür girişimlerin görülmeceğini söylemek değil elbette.

Örneğin bu süreç içinde orduda darbeci bir eğilim güçlenebilir. Faşist hareketin kendi düzenleyip «karanlık güçlerin eseri» diye sunabildiği ve toplumun da böyle bir açıklama modeli içinde değerlendirildiği eylemlerin sonucunda kaçınılmaz olarak doğacak olan «ordunun aciz kaldığı» kanısından rahatsızlık duyan ve buna duyduğu tepkiden hareket eden bazı askerî çevrelerde darbeci eğilim güçlenebilecektir. Faşist hareket bunları kullanmaya her an hazırdır ve bu eğilimleri her zaman körükleyecektir. Bu eğilimlerin önümüzdeki dönemde kuvveden fiile dönüşüp dönüşmeyeceği hakkında kesin bir şey söylenemez elbette. Ama dikkate alınması gereken bir ihtimaldir bu.

Bu arada faşist hareketin, Malatya, K. Maraş tü-

rü eylemler düzenleyebileceği de gözden ırak tutulamaz şüphesiz.

Şu anda «düzen partileri bloku» ve tıpkı onlar gibi bunalımı demokratik düzenin barışçı platformlarında çözüme yanlısı güçler, ne yapacağını bilemez durumdadırlar. İnisiyatif faşist hareketin elindedir ve görünen odur ki; ordu da dahil «düzen»in siyasal güçleri, faşist hareketin muhtemel girişimlerini hesaplayabilmekte ama bunlara karşı ellerinden gelen tek şey, faşist hareketin bu yollara girmemesini dikemek olmaktadır. Bunlar faşist hareketin partisi tarafından yapılan «demokrasi aşığı» konuşmalardan teselli bulabilmekte, onun şimdilerde önerdiği «erken seçim» vb. taleplerin faşistlerin gerçekten ciddi ve tek amaçları olduğuna inanmak istemektedirler. Malatya, Sivas, Elazığ ve K. Maraş olayları çizgisinin mantıki sonuçlarını, bu olaylarda açık biçimde görülen faşist hareketin gerçek amacını unutmak istemektedirler.

Ve bu unutmaya eğilimi ve alışkanlığında yalnız değillerdir. Sosyalist hareketin genel alanı içinde de hayli güçlüdür bu kolayca unutmak eğilimi ve alışkanlığı. Dolayısıyla şu söylenebilir ki, 1 Mayıs 1977'nin, Malatya'nın, ... K. Maraş'ın kolayca unutulduğu gibi A. İpekçi'nin öldürülmesi olayı da çok geçmeden unutulabilecek ve faşist hareketin bu olayla birlikte tüm karşısındakilere yaptığı savas ilanı, meydan okuma çağrısı işitilmemiş, kavrannamış gibi davranılabilecektir.

A. İpekçi'nin öldürülmesiyle birlikte Türkiye toplumunun geçiş bunalımının çözülme sürecinde yeni bir evrenin başladığını kavramak zorundayız. Hayli geç kalınmış olunabilir, hazırlıksız olunabilir, ama zafer ibresinin faşistler lehine kesin biçimde dönmesi için daha pek çok şey gerek olduğu unutulmamalıdır. Dolayısıyla, özellikle sosyalistler şu anda gösterecekleri olumlu çaba-

larla şimdilik faşistlerin inisiyatifinde akan süreci değiştirebilirler.

Ne düzen partilerinin birlikte ve tek tek girişimlerine ne de sıkıyönetimin faşistlere yönelik önlemlerine umut bağlanabilir.* Ve ayrıca onların kendi üzerlerine düşen çabaları göstermeyişleri bir özür olamaz. Sosyalist niteliğine layık olanlar bu özürçü tavra düşmenin, hiçbir durumda ve özellikle bu tarihî durumda kesinlikle yadsınması gereken bir tavır olduğunu bilerek; varolan ve hiç de azımsanmayacak imkânları zaman yitirmeden sosyalist niteliği gitgide belirginleşecek bir güç, bir alternatif oluşturma doğrultusunda geliştirmelidirler.

* Faşist hareketin partisi MHP, sıkıyönetim önlemleriyle takviye edilmiş bile olsa varolan «demokratik düzen»in kuralları içinde kendisine canalıcı darbe vurulamayacağını bilincindedir. Bir siyasal parti olarak MHP, tüm yasal kurallara gereken titizliği gösteriyordu. Faşist hareketlerin genel örgütlenmesi içinde bu noktaya özel bir önem verildiği bilinir. Tüm ülkücüler, yer geldiğinde partinin kendileriyle hiçbir bağının olmadığını ilan etmesini anlayışla karşıladılar. Bu bakımdan MHP'yi ülkücülerin işlediği sayısız cinayetten dolayı suçlu sandalyesine oturtmak kamu vicdanı için ne denli doğal ise de «demokratik düzenin kuralları» için aynı derecede kolay değildir.

«Düzen partileri bloku» ve onların etrafındaki kuruluşların çaresizlikleri buradadır. Bu «demokratik hukuk devleti kuralları» sosyalistler karşısında benzer bir çaresizlik yaratmayacaktır. «Düzen» bir yolunu bulurdu o zaman. Ama faşist parti, her şeye karşın sınıflı toplumu temel almış bir partidir. Bu bakımdan o «kurallardan» sonuna kadar yararlanmak hakkına sahiptir.